

Sygn. akt VI ACa 425/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Teresa Mróz (spr.)

Sędzia SA – Urszula Wiercińska

Sędzia SA – Grażyna Kramarska

Protokolant: – sekretarz sądowy Paulina Czajka

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2017 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. we W.

przeciwko Szpitalowi (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 6 października 2015 r.

sygn. akt IV C 849/15

I. zmienia zaskarżony wyrok:

- a) *w punkcie pierwszym w ten sposób, że powództwo oddala;*
- b) *w punkcie czwartym w ten sposób, że uchyla rozstrzygnięcie o nadaniu wyrokowi w punkcie pierwszym rygoru natychmiastowej wykonalności;*

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. zasądza od Szpitala (...) w W. na rzecz (...) Sp. z o.o. we W. kwotę 2 700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI A Ca 425/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 21 maja 2015 r. powódka (...) Sp. z o.o. we W. wniosła o zasądzenie od pozwanego Szpitala (...) w W. kwoty 81.014 zł, wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi: dla kwoty 24.557 zł od dnia 7 grudnia 2014 r. oraz dla kwoty 56.457 zł od dnia 7 stycznia 2015 r. oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztów poniesionej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Powódka swoje roszczenie wywodziła z niewykonania przez pozwanego obowiązku zapłaty na rzecz powódki wynagrodzenia za wykonanie usługi zgodnie z łączącą strony umową na kompleksową usługę utrzymania czystości w obiektach pozwanego.

Nakazem zapłaty z dnia 28 lipca 2015 r. pozwany zobowiązany został do zapłaty na rzecz powódki całości kwoty żądanej pozwem oraz kwoty 4.630 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 20 sierpnia 2015 r. pozwany wniósł o jego uchylenie w całości, oddalenie powództwa powyżej kwoty 62.384,86 zł, o oznaczenie sposobu wykonania zobowiązania poprzez jego zapłatę w czterech ratach, płatnych co miesiąc, począwszy od miesiąca następującego po uprawomocnieniu się orzeczenia. Ponadto pozwany wniósł o odstąpienie od obciążania go kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego stosownie do art. 102 k.p.c.

Pozwany podniósł w sprzeciwie, że dokonał zapłaty części należności na poczet zobowiązania objętego pozwem, na kwotę 18.629,14 zł. Wskazał, że zgodnie z treścią łączącej strony umowy, terminy płatności poszczególnych faktur liczone winny być od daty doręczenia faktury wraz z potwierdzeniem przez upoważnionego pracownika Szpitala należytego wykonania usługi, nie zaś od daty ich wystawienia. Dodatkowo pozwany zaznaczył, że powoływana w treści pozwu faktura VAT o nr (...) na kwotę 5.745,60 zł nie znajduje odzwierciedlenia w księgach rachunkowych pozwanego oraz nie została załączona do pozwu. Ponadto w wyniku operacji księgowych wartość z faktury VAT (...) została pomniejszona o kwotę 1.129,14 zł.

Pismem procesowym z dnia 28 września 2015 r. powód cofnął powództwo w części dotyczącej zapłaty należności głównej w wysokości 29.557 zł, jednocześnie wnosząc o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kwoty 51.457 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi: od kwoty 1.129,14 zł od dnia 7 grudnia 2014 r. do 19 maja 2015r.; od kwoty 2.500 zł od dnia 7 grudnia 2014 r. do 3 czerwca 2015r.; od kwoty 5.000 zł od dnia 7 grudnia 2014 r. do 9 czerwca 2015r.; od kwoty 5.000 zł od dnia 7 grudnia 2014 r. do 1 lipca 2015r.; od kwoty 2.000 zł od dnia 7 grudnia 2014 r. do 25 sierpnia 2015r.; od kwoty 8.927,86 zł od dnia 7 grudnia 2014 r. do 15 września 2015r.; od kwoty 5.000 zł od dnia 7 stycznia 2015 r. do 3 sierpnia 2015r.; od kwoty 51.457 zł od dnia 7 stycznia 2015 r. do dnia zapłaty.

Powódka wniosła także o zasądzenie kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego i kosztami dokonania opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, a także o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności i oddalenie wniosku pozwanego o rozłożenie świadczenia na raty.

Wyrokiem z dnia 6 października 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 51.457 zł wraz z ustawowymi odsetkami: od kwoty 1.129,14 zł od dnia 7 grudnia 2014 r. do 19 maja 2015 r., od kwoty 2.500 zł od dnia 7 grudnia 2014 r. do 3 czerwca 2015r., od kwoty 5.000 zł od dnia 7 grudnia 2014 r. do 9 czerwca 2015r., od kwoty 5.000 zł od dnia 7 grudnia 2014 r. do 1 lipca 2015r., od kwoty 2.000 zł od dnia 7 grudnia 2014 r. do 25 sierpnia 2015 r., od kwoty 8.927,86 zł od dnia 7 grudnia 2014 r. do 15 września 2015r., od kwoty 5.000 zł od dnia 7 stycznia 2015 r. do 3 sierpnia 2015r., od kwoty 51.457 zł od dnia 7 stycznia 2015 r. do dnia zapłaty, co kwoty 29.557 zł postępowanie umorzył, wyrokowi w punkcie pierwszym nadał rygor natychmiastowej wykonalności i rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił, że powódka w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zawarła z pozwanym w dniu 30 lipca 2014 r. umowę zlecenia nr (...), której przedmiotem było między innymi wykonywanie kompleksowego sprzątnia i utrzymania w czystości powierzchni zakładów, poradni, holi, klatek schodowych, pomieszczeń administracyjnych.

Powódka wykonywała powyższą umowę na rzecz pozwanego zgodnie z jej treścią, czego pozwany nigdy nie kwestionował. Wystawiała odpowiednie faktury za wykonane usługi: fakturę VAT nr (...) z dnia 31 sierpnia 2014 r. i fakturę VAT nr (...) z dnia 30 września 2014 r.

Pozwany w sposób niepełny uregulował fakturę VAT nr (...) z dnia 31 sierpnia 2014 r., bowiem wpłacił jedynie kwotę 31.900 zł, pozostawiając kwotę 24.557 zł jako nieuregulowaną oraz nie opłacając faktury VAT nr (...) z dnia 30 września 2014 r. w całości.

Powódka pismem z dnia 28 kwietnia 2015 r. skierowała do pozwanego ostateczne przedsądowe wezwanie do zapłaty, które do dnia wniesienia pozwu pozostało bez odpowiedzi.

W trakcie trwania procesu pozwany Szpital, w formie przelewów bankowych na rachunek powódki, wpłacił łącznie 29.557 zł tytułem wystawionych przez powódkę faktur. W konsekwencji faktura VAT nr (...) z dnia 31 sierpnia 2014 r. została uregulowana w całości, natomiast faktura VAT nr (...) z dnia 30 września 2014 r. została pomniejszona o kwotę 1.129,14 zł.

Zgodnie z postanowieniami umowy, terminy płatności poszczególnych faktur winny być liczone od daty wpływu faktury do szpitala, nie zaś od daty ich wystawienia.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Poza sporem pozostawała okoliczność zawarcia przez strony umowy zlecenia w przedmiocie świadczenia przez powódkę na rzecz pozwanego usługi utrzymywania czystości we wskazanych obiektach. Wobec wykonania przez powódkę zobowiązań wynikających z niniejszej umowy, pozwany powinien zapłacić odpowiednie wynagrodzenie w terminach wynikających z umowy i wystawianych faktur.

Pozwany na rozprawie w dniu 1 października 2015 r. oświadczył, że akceptuje wszystkie wyliczenia księgowe dokonane przez powódkę, w oparciu o które częściowo cofnęła powództwo. Sąd nie dostrzegł z urzędu aby cofnięcie przez powódkę pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia było sprzeczne z obowiązującym prawem lub zasadami współzycia społecznego, bądź zmierzało do obejścia prawa, w związku z czym, mając na względzie treść przepisów art. 203 i 355 k.p.c., cofnięcie pozwu uznał za skuteczne, skutkujące umorzeniem postępowania w sprawie co do kwoty 29.557 zł.

Sąd Okręgowy podkreślił, że pozwany uznał roszczenie powódki z tytułu nienależycie wykonanego zobowiązania umownego, polegającego na żądaniu zapłaty całości wymagalnego zobowiązania. Nie ulegało wątpliwości Sądowi Okręgowemu, że pozwany był w zwłocie z zapłatą wymagalnych i prawidłowo wystawionych faktur za wykonane przez powódkę usługi. Tym bardziej, że po dokonaniu modyfikacji powództwa i zastosowaniu sposobu obliczania odsetek zgodnie z postanowieniami umownymi i stanowiskiem strony pozwanej, pozwany Szpital uznał ostatecznie dochodzoną kwotę. W związku z tym, Sąd zasądził na rzecz powoda kwotę 51.457 zł wraz z odsetkami ustawowymi w sposób sprecyzowany i wskazany pismem procesowym z dnia 24 września 2015 r., jednocześnie nadając, na podstawie art. 333 § 1 pkt 2 k.p.c., powyższemu rozstrzygnięciu rygor natychmiastowej wykonalności.

W ocenie sądu pierwszej instancji uwzględnienie wniosku pozwanego o rozłożenie zasądzonej należności na cztery równe raty płatne kwartalnie, spowodowałoby nadmierne odroczenie terminu zapłaty. Wielomiesięczne zaleganie z zapłatą za usługi wykonane zgodnie z umową, mogłoby powodować utratę płynności finansowej powódki, a nawet zagrozić jej funkcjonowaniu. Podkreślił, że byt gospodarczy jednego podmiotu nie może być uzależniony od niewłaściwej, chociaż niezawinionej, gospodarki finansowej innego uczestnika rynku, nawet jeżeli ta sytuacja nie jest wywołana działalnością tego podmiotu.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie zasługiwał na uwzględnienie wniosek pozwanego o zastosowanie art. 102 k.p.c. i odstąpienie od obciążania go kosztami procesu. Sądowi podkreślił, że przepis ten stosuje się wyłącznie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, która to przesłanka w przedmiotowej sprawie nie znajduje zastosowania. Pozwany Szpital bowiem w sposób notoryczny nie reguluje swoich zobowiązań względem kontrahentów, którzy wywiązują się z nałożonych na nich zobowiązań umownych, świadcząc na rzecz pozwanego zgodnie z zawartymi kontraktami.

O kosztach sądowych rozstrzygnięto na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł pozwany. Zaskarżając wyrok w zakresie rozstrzygnięcia zasądzonego od pozwanego na rzecz powódki wskazaną w wyroku kwotę oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu i nadaniu wyrokowi w punkcie pierwszym rygoru natychmiastowej wykonalności, zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa procesowego:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nierzetelną i niewszechstronną ocenę materiału dowodowego polegającą na pominięciu szeregu okoliczności świadczących o zasadności wniosku o rozłożenie zasądzonej należności na raty i odstąpienia od obciążania pozwanego kosztami procesu,

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wskazania szczegółowych podstaw nieuwzględnienia wniosku o rozłożenie zasądzonej należności na raty i odstąpienia od obciążania pozwanego kosztami procesu,

- art. 320 k.p.c. poprzez uznanie, że nie zachodzą w sprawie uzasadnione okoliczności do rozłożenia zobowiązania na raty,

- art. 333 § 1 k.p.c. poprzez nadanie wyrokowi w punkcie pierwszym rygoru natychmiastowej wykonalności przy braku przesłanek do zastosowania tego przepisu,

- art. 102 k.p.c. oraz art. 98 § 1 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie wniosku o rozłożenie zasądzonej kwoty na raty mimo istnienia podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c.

Pozwany zarzucił Sądowi Okręgowemu błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku polegający na przyjęciu, że brak jest przesłanek uzasadniających rozłożenie zasądzonej należności na raty oraz odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami procesu.

Ponadto pozwany zarzucił sądowi pierwszej instancji naruszenie prawa materialnego – art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy pozwany jako jednostka ochrony zdrowia wykonuje specjalistyczne procedury medyczne przy niedostatecznej refundacji.

W konkluzji apelacji pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części zasądzonej kwotę 51.457 zł poprzez rozłożenie jej na raty, a w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach poprzez odstąpienie od obciążania nimi pozwanego, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Jakkolwiek sąd odwoławczy dokonał zmiany wyroku Sądu Okręgowego poprzez oddalenie powództwa w zakresie należności głównej wraz z odsetkami, to jednak nie było to wynikiem przyjęcia zasadności apelacji pozwanego.

W istocie rzeczy wszystkie zarzuty apelacji odnoszą się do jednej kwestii – nieuwzględnienia przez sąd pierwszej instancji wniosku o rozłożenie zasądzonej należności na raty.

Nie ma racji pozwany kwestionując dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę materiału dowodowego w zakresie jego wniosku o rozłożenie zasądzonej należności na raty.

Pamiętać bowiem należy, że zastosowanie w sprawie art. 320 k.p.c. może nastąpić jedynie wyjątkowo. Rozważając rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty sąd nie może nie brać pod rozwagę sytuacji wierzyciela, sąd nie powinien działać z jego pokrzywdzeniem. Ochrona, jaką zapewnia dłużnikowi przepis art. 320 k.p.c., nie może być stawiana ponad ochronę wierzyciela (nawet takiego, jakim jest pozwany, jako placówka powołana do ochrony zdrowia i ratowania życia) w procesie cywilnym i wymaga uwzględnienia wszelkich okoliczności sprawy, w tym uzasadnionego interesu podmiotu inicjującego proces. Rozłożenie należności na raty, przy wielomiesięcznym zaleganiu z uregulowaniem, wszak niekwestionowanych przez pozwanego należności na rzecz powódki, mogłoby podać w wątpliwość dalsze jej funkcjonowanie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego argumenty podniesione przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia przemawiające za brakiem podstaw do rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty zasługują na pełną aprobatę. Ponadto wbrew zarzutom apelacji sąd pierwszej instancji wziął pod uwagę specyfikę placówki pozwanego jak również istotność z punktu widzenia interesu społecznego, wykonywanych w niej zabiegów. Niemniej jednak, w ocenie Sądu Apelacyjnego, okoliczności te nie przemawiają za zasadnością wniosku o rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty.

Słusznie Sąd Okręgowy wskazał na notoryczne nieregulowanie przez pozwanego należności wynikających z łączących go z innymi podmiotami umów, należności. Nie może zasługiwać na akceptację stanowisko pozwanego zawarte w uzasadnieniu apelacji, że skoro pozwany jest w znacznej części dysponentem środków publicznych, to winny one być przeznaczone na świadczenie usług medycznych a nie na inne cele. Utrzymanie czystości w placówkach ochrony zdrowia jest równie istotnym aspektem funkcjonowania takich placówek. Niezrozumiałe jest zatem umniejszanie znaczenia świadczonych przez powódkę na rzecz pozwanej usług oraz należności powódki z tytułu należycie, bo nie kwestionowanej przez pozwanego, wykonanej umowy.

W tym kontekście stwierdzić należy, że nie zasługuje również na uwzględnienie zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 5 k.c. Nie może bowiem powoływać się na naruszenie zasad współżycia społecznego podmiot naruszający swoim działaniem te zasady. Nieregulowanie przez pozwanego należności na rzecz podmiotów wykonujących wobec niego swoje zobowiązanie płynące z umowy stanowi naruszenie zasad określonych w art. 5 k.c. Wobec tego pozwany traci możliwość powoływania się na ochronę wynikającą z tego przepisu.

Nie jest zasadny zarzut pozwanego braku podstaw do zastosowania art. 333 k.p.c. Sąd bowiem z urzędu, obligatoryjnie nadaje rygor natychmiastowej wykonalności wyrokowi wydanemu na skutek uznania roszczenia przez pozwanego. Powyższe oznacza, że sąd w takiej sytuacji nie dokonuje oceny zasadności nadania rygoru natychmiastowej wykonalności i nie uzależnia tego rozstrzygnięcia od kondycji finansowej pozwanego.

Niezasadny jest również zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 102 k.p.c. Słusznie Sąd uznał, że w sprawie nie zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek w rozumieniu powyższego przepisu. Niewykonanie przez pozwanego wobec powódki obowiązku zapłaty wynagrodzenia za wykonaną na rzecz powódki usługę zmusiło ją do poszukiwania ochrony na drodze postępowania sądowego, co wiązało się z koniecznością poniesienia przez nią określonych kosztów.

Pomimo bezzasadności podniesionych w apelacji zarzutów należało zmienić zaskarżony wyrok w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w punkcie pierwszym wyroku. Zgodnie z art. 316 k.p.c. po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Zasada ta odnosi się nie tylko do sądu pierwszej instancji lecz również sądu odwoławczego jako sądu merytorycznego, a nie tylko kontrolnego.

Od wszczęcia postępowania okoliczności faktyczne dotyczące przedmiotu sprawy mogą się zmieniać. Podstawowe znaczenie należy przypisać zmianie obiektywnego stanu rzeczy, tj. istotnych okoliczności.

Przez zmiany w okolicznościach faktycznych należy rozumieć te dokonujące się poza procesem. Zmiana tych faktów może być spowodowana między innymi okolicznościami zależnymi jak zapłata dochodzonej należności. W przypadku zaistnienia tego rodzaju okoliczności powództwo winno ulec oddaleniu.

Pismem z dnia 4 lipca 2017 r. powódka poinformowała, że pozwany, zgodnie z wyrokiem sądu pierwszej instancji wykonał w całości zobowiązanie wynikające z jego punktu pierwszego. Do zapłaty przez pozwanego pozostała jedynie kwota 7.668 zł tytułem kosztów procesu.

W tych okolicznościach należało dokonać zmiany rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego poprzez oddalenie powództwa w zakresie należności głównej wraz z ustawowymi odsetkami oraz w zakresie orzeczenia o nadaniu wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

W pozostałej części, wobec niewykonania zobowiązania uiszczenia na rzecz powódki kosztów procesu, a jednocześnie wobec niezasadności w tym zakresie zarzutów podniesionych w środku zaskarżenia, apelację należało oddalić stosownie do art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 98 k.p.c. stosownie do jego wyniku. Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do odstąpienia od obciążania pozwanego powyższymi kosztami. W sprawie nie zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony w rozumieniu art. 102 k.p.c., w szczególności nie jest nim fakt uiszczenia przez pozwanego na rzecz powódki całej dochodzonej należności.